

NOVÉ
DIVADLO

nové divadlo

SLOVENSKO V OBRAZOCH

7. premiéra Nového divadla
2. sezóna 2017/2018

NOVÉ
DIVADLO

SLOVENSKO V OBRAZOCH

**SCÉNIKÁ IMPRESIA NA MOTÍVY POVIEDOK
FRANTIŠKA ŠVANTNERA - PIARGY, ĽUDSKÁ HRA,
SUKY A SEDLIAK PRE DIVÁKOV OD 15 ROKOV**

Dramatizácia: Šimon Spišák a Veronika Gabčíková
Koncept: Šimon Spišák a Veronika Gabčíková
Dramaturgia : Veronika Gabčíková
Scénické riešenie inscenácie a kostýmy: Karel Czech
Réžia: Šimon Spišák

MARTA, BAČULA, PARTIZÁN, NEMEC A ZDRAVOTNÁ SESTRA

Lubomíra Dušaničová

MÁRIA, SUKA DUNA, SEDLIAČKA

Agáta Spišáková

PÁTER, VALACH, SEDLIAK

Miloš Kusenda

MARKO, BAČA, DOKTOR, PARTIZÁN A NEMEC

Ivan Martinka

Premiéra: 25. 5. 2018 o 19.00 hod.,
Dom Matice slovenskej v Nitre

Svetlo: Jakub Jánky alebo Veronika Gabčíková
Zvuk: Jozef Puškár alebo Šimon Spišák
Realizácia scény: Karel Czech a Peter Jánky
Produkčná spolupráca: Veronika Moravčíková
Grafická úprava printových a internetových
propagačných materiálov: Peter Jánky

Za pomoc a podporu ďakujeme: Veronike Bilicovej,
Dade Cvečkovej, Ivanovi Vnukovi, Dušanovi Nevinovi,
Dušanovi Gabulovi a všetkým členom našich rodín

Vznik inscenácie z verejných zdrojov
podporil Fond na podporu umenia

u. fond
na podporu
umenia

ZIVOTOPIS

Narodil sa v rodine robotníka. Vzdelanie získal v rodisku, neskôr v Podbrezovej a na učiteľskom ústave v Banskej Bystrici (1929-1933). V roku 1940 získal kvalifikáciu odborného učiteľa slovenčiny, dejepisu a zemepisu pre meštianske školy. Po ukončení vzdelania pracoval ako učiteľ vo viacerých slovenských mestách a obciach (Mýto pod Ďumbierom (1933-1940), Podbrezová (1940-1945)). V roku 1944 sa stal účastníkom Slovenského národného povstania, neskôr tajomníkom Rady národného výboru v Bystrej a osvetovým inšpektorom v Hronskom Beňadiku. Od 1. septembra 1950 pracoval ako riaditeľ školy v Hronove pri Banskej Bystrici. Pracoval aj v miestnych organizáciách Matice slovenskej, kde bol činný v oblasti osvetu. Stal sa členom Literárneho odboru Umeleckej besedy slovenskej, vedúcim Tvorivého filmového kolektívu aj osvetovým inšpektorom. Zomrel na mozgový nádor v nemocnici v Prahe.

TVORBA

František Švantner začal písať na učiteľskom ústave, kedy publikoval prvú poviedku v časopise Svojeť. Vo svojej tvorbe čerpal najmä z archaickým mýtov a ľudových balád. Veľký vplyv na jeho tvorbu mali Émile Zola, Victor Hugo, Charles Ferdinand Ramuz, Fiodor Michajlovič Dostojevskij, z našich autorov to boli hlavne Margita Figuli, Ľudo Ondrejov či Dobroslav Chrobák, no študoval i dielo E. A. Poa. Vo svojich dielach oslavuje prírodu a prírodný život, využíva naturalistické a lyrické prostriedky, využíva prvky iracionality a fantastiky, no aj senzualizmu a erotiky. V centre jeho záujmu je však hranica medzi životom a smrťou.

FRANTIŠEK ŠVANTNER

V literárnej historiografii sa Švantner považuje za zásadného predstaviteľa slovenského naturizmu štyridsiatych rokov 20. Storočia. Švantnera nepochybne fascinovalo hľadanie hĺbkovej podstaty človeka, ktorá sa môže komunikovať i prostredníctvom fantazijného rozprávania alebo mýtu. Priklonil k iracionalite mu, podobne ako iným autorom daného obdobia, umožnil zostup k pudovému či dokonca archetypálnemu základu človeka. Švantner takto invenčným umeleckým spôsobom prispel k dobovému skúmaniu ľudského vedomia i nevedomia. Človek ho však fascinoval nielen ako prírodná bytosť, ale aj ako bytosť ovplyvňovaná historickými a spoločenskými pomermi. Vďaka tomu jeho dielo prekonáva čistý naturizmus a vo svojej umeleckej podobe otvára komplex etických, filozofických i psychologických otázok.

Dagmar Robertsová

Z DENNÍKOVÝCH ZÁPISKOV

O UMENÍ

...Ako život vo svojej postupnosti a šírke je mnohotvárný, musí byť práve také aj umenie. Ako život nedá sa zaškatulkovať, tak ani umenie. Predpisovať umelcovi nejaký izmus je nerozum, lebo v každom umení môže byť iné, ako je v každom iný život. Práve v tej mnohotvárnosti umenia môže sa dokonalejšie odraziť život....

...Umenie musí vraj vychovávať, pravdaže vychovávať v ich zmysle, pre nich. Nuž treba si uvedomiť, že umenie ani iný cieľ nemá. Vychovávalo, vychováva a bude vychovávať. Ale nie moralistickými metódami, ktoré používa povedzme škola, cirkev, štát, strana a vôbec nejaká ideológia – lež vychováva len svojou krásou. A veľmi sa mýlia tí, čo tvrdia, že krása je samoučelná, vyšinutá z nášho života, pozdvižená do ireálna, kde nemá žiaden účinok, tvrdím, že práve krása má najväčší výchovný účinok. Ona nepôsobí slovami ani sankciami, ale jednoducho sama sebou, svojím zjavením, svojím vzorom, a to bezprostredne, a preto najúčinnnejšie.

...Je úplne pomýlené stanovisko žiadať od umelca určité umenie, povedzme socialistický realizmus, takisto, ako by bolo nezmyselné nútiť sláviku, aby krákal, a vranu, aby spievala...

Áno, umenie je aj únik zo života, ale únik zo života nedokonalého, človeka pokriveného, do života dokonalejšieho, i keď len neskutočného, vysneného.

Takisto umenie je únik zo spoločnosti preluhanej, preťaženej a obmedzenej, do spoločnosti voľnej.

Zlo, nepravosť, klam panujúci vo svete, môže byť takisto podnecovateľom umenia, ako je krása. Umelec – citlivo reagujúca duša, tlačenej dusnotou zloby, uzatvorí sa pred svetom a vykvitne dovnútra. Plod tohto vnútornou žiarou ľudskej krvi ohrievaného kvetu je umelecké dielo.

Považovať mystiku za jalové snenie a odsudzovať ju je nesprávne, lebo rozum nám všetko nepovie.

O SÚČASNÍKOVI A ŽIVOTE

...Ako dobre, že sa život nedá zaškatulkovať, sputať, do ťažkých zauzdiť a osedlať, ako by si to želali mnohí vodcovia, reformátori, vôbec veľké hlavy tohto sveta. Ani jeden vyvolený nevedel ho určiť a obsiahnuť, ani jeden vzorec nevedel ho zjednodušiť a vyjadriť, zobraziť ho tak, aby sa ľudskejmu rozumu pochopiteľný. Vyrastá z každej obruče, z každej klietky, do ktorej by ho chceli vtlačiť. A to je práve jeho najcharakteristickejšim znakom, táto schopnosť prerastať, rúcať, pretrhávať všetky hrádze, ktoré sa mu do cesty stavajú. Boli veľké idey, myšlienky, boli veľké skutky, organizácie, a predsa pokus zachytiť život, skrotiť ho podľa ľudskej miery sa nepodaril...

Fr. Švantner